

El rei rus d'Andorra: fantasies i fets

Dr. Alexander Kaffka (Moscou, Rússia).¹

Alexander Kaffka

Doctor en ciències polítiques i membre
de la Unió de Periodistes de la Federació Russa
alexander.kaffka@gmail.com

Resums

Català

El rei rus d'Andorra: fantasies i fets.
La història de Boris Skossyreff, que va ser proclamat monarca d'Andorra l'any 1934, ens pot semblar una aventura romàntica. Tanmateix, poc s'ha fet fins ara per distingir entre la ficció i la realitat. L'objectiu d'aquest article és dibuixar una línia clara entre els fets provats i les suposicions. Tot i que no es tracta d'una aproximació a l'estudi biogràfic complet de Boris Skossyreff, l'autor manté l'esperança que aquest article (basat en la recerca arxivística efectuada en països diferents) ajudarà a establir la informació confirmada i a definir els contorns de les àrees pendents d'investigació, que requeriran més recerca en el futur.

Castellano

El rey ruso de Andorra: fantasías y hechos.
La historia de Boris Skossyreff, que fue proclamado monarca de Andorra en el año 1934, nos puede parecer una aventura romántica. Sin embargo, poco se ha hecho hasta ahora para distinguir entre la ficción y la realidad. El objetivo de este artículo es dibujar una línea clara entre los hechos probados y las suposiciones. Aunque no se trata de una aproximación al estudio biográfico completo de Boris Skossyreff, el autor mantiene la esperanza de que este artículo (basado en la investigación archivística efectuada en diferentes países) ayudará a establecer la información confirmada y a definir los contornos de las áreas pendientes de investigación, que requerirán más investigación en el futuro.

Français

Le roi russe d'Andorre: de simples fantaisies et des faits réels.
L'histoire de Boris Skossyreff, qui fut proclamé roi d'Andorre en 1934 peut nous paraître une aventure romantique. Cependant peu a été fait jusqu'à présent pour distinguer entre la fiction et la réalité. L'objectif de cet article est de dessiner une ligne précise entre les faits prouvés et les suppositions. Bien qu'il ne s'agisse pas d'une approche à l'étude biographique complète de Boris Skossyreff, l'auteur nourrit l'espoir que cette approche (basée sur des recherches archivistiques effectuées dans d'autres pays) aidera à établir l'information confirmée ainsi qu'elle nous permettra de mieux cerner les contours des domaines de recherches qui doivent être développés dans l'avenir.

English

The Russian king of Andorra: fantasies and facts.

The story of Boris Skossyreff, who was proclaimed as monarch of Andorra in 1934, sounds like a romantic adventure. However, little has been done so far to distinguish between the fiction and the reality. The purpose of this article is to draw a clear line between the proved facts and assumptions. While this is not an effort of a comprehensive biographical study of life of Boris Skossyreff, the author hopes that the article (based on archival research done in several countries) will help to establish the confirmed information, and to outline the lacunae, which will require more research in the future.

Nota: La traducció al català de l'article original en anglès és a càrrec d'Alexandra Grebennikova

La història de Borís Skossyreff, que va ser proclamat monarca d'Andorra l'any 1934, ens pot semblar una aventura romàntica. Tanmateix, poc s'ha fet fins ara per distingir entre la ficció i la realitat. L'objectiu d'aquest article és dibuixar una línia clara entre els fets provats i les suposicions. Tot i que no es tracta d'una aproximació a l'estudi biogràfic complet de Borís Skossyreff, l'autor manté l'esperança que aquest article (basat en la recerca arxivística efectuada en països diferents (Andorra, França, Alemanya, Gran Bretanya, Països Baixos, Espanya, Rússia, EUA) ajudarà a establir la informació confirmada, i definir els contorns de les àrees pendents d'investigació, que requeriran més recerca en el futur.

Borís Skossyreff abans de l'aventura andorrana

El passat de Borís Skossyreff està envoltat de llegendes, moltes de les quals inventades per ell mateix. Formaven part de la seva "campanya de relacions públiques", la qual tingué, de fet, un èxit considerable. Sovint parlava dels forts lligams amb la reialesa russa i europea, que representaven una de les raons de les seves pretensions realistes. Per exemple, mencionava la relació d'amistat que havia mantingut en la seva joventut amb el príncep de Gal·les. A les seves entrevistes de premsa, Borís afirmava haver passat els seus anys de formació en dos de les més selectes institucions educatives d'Europa: Lycee Louis Le Grand de París (l'escola internat més antiga i més prestigiosa de França, de la qual foren alumnes diversos presidents francesos), i la Magdalen College de la Universitat d'Oxford. Sens dubte, el fet d'haver estudiat en aquestes institucions podria haver-nos ofert l'explicació de les connexions amb l'alta societat que tenia Skossyreff.

Tanmateix, amb l'ajuda dels arxivistes de la Universitat d'Oxford hem establert que Skossyreff mai no hi havia estudiat. El Lycee Louis Le Grand de París tampoc no confirmà el fet que n'hagués estat alumne. Resta indeterminat a quines escoles realment havia estudiat, tot i que el coneixement excel·lent d'idiomes europeus que tenia Skossyreff i les seves maneres cavalleresques van ser corroborats pels seus contemporanis. El cognom Skossyreff no es

troba a la llista de les famílies aristocràtiques més importants de Rússia, però és probable que hagi pertangut a una família de la petita noblesa, ja que serví com a oficial durant la Primera Guerra Mundial.

Un altre fet que jo volia confirmar sobre Borís Skossyreff és el seu al·legat/suposat/ servei a la cort reial dels Països Baixos. Quan als anys 1930 Skossyreff estava a Catalunya i Andorra, s'anomenava "Comte d'Orange", dient que aquest títol li fou concedit per la reina Wilhelmina de Països Baixos pel seu servei a la seva cort. Primer de tot, aquest títol semblava fals, ja que l'ús del nom "Orange" (Oranje en holandès) en un títol és un privilegi exclusiu de la família reial, per la qual raó no pogué ser concedit a cap altra persona. La recerca a l'arxiu de la Casa Reial aquesta informació fou confirmada: segons els rècords oficials, Skossyreff mai no serví a la cort reial. Així fou revelada una altra dada imprecisa sobre Borís Skossyreff.

A més a més, la recerca als Països Baixos revelà una informació totalment contrària. No tan sols no havia servit la reina holandesa, sinó que l'any 1924 Skossyreff aparegué a la llista de "revolucionaris estrangers importants" (vooraanstaande buitenlandse revolutionairen), redactada pels Serveis Centrals d'Intel·ligència dels Països Baixos (Centrale Inlichtingendienst). En aquest document, Skossyreff fou titllat d'"estafador internacional".

És veritat, però, que Skossyreff de fet posseïa la nacionalitat holandesa. Entre els documents més interessants trobats a Holanda compta l'original del seu passaport núm. 85154, expedit l'any 1923 pel consolat dels Països Baixos a Dijon, França. El passaport ajuda a confirmar la data i lloc de naixement d'Skossyreff: 12 de gener de 1896 a Wilna (actualment Vilnius, Lituània, però anteriorment part de l'imperi rus). Hi consta també el seu suposat títol de baró: "Monsieur le Baron Borís d'Skossyreff". El lloc de naixement d'Skossyreff als afores de l'Imperi Rus pot fer suposar que la seva família procedia de la noblesa provincial. Tanmateix, el títol de baró era molt poc freqüent a Rússia, i probablement era fals.

Al passaport hi ha la firma i la fotografia de Borís Skossyreff – la més antiga que coneixem –. A la fotografia veiem un home jove de bona presència, que porta una corbata de llaç de moda, un kepi de quadres i el seu típic monocle

—un detall sempre present a les seves fotografies de més endavant—. El passaport també fa menció a la professió d'Skossyreff: "periodista".

El passaport holandès d'Skossyreff també representa una font de registres dels seus viatges, ja que hi consten diversos segells d'entrada incloent-hi els de les autoritats espanyoles i andorranes.

Entre d'altres documents trobats a Holanda, hi consta la targeta de visita d'Skossyreff. Diu "Kapt. B. v. Skossyreff, den Haag". La targeta ens confirma el seu rang militar rus de capità, però amb prou feines pot ser considerada una prova documental. Als arxius russos no vaig poder trobar cap evidència sobre Skossyreff. Això pot ser a causa que una part de la documentació tsarista russa (abans del 1917) no va sobreviure els anys de la revolució.

En aquest aspecte, la part britànica de la investigació arxivista va resultar força profitosa. Amb l'ajuda dels arxivistes del Foreign and Commonwealth Office (l'Oficina dels Afers Estrangers i de la Mancomunitat) del Regne Unit vaig poder establir que Skossyreff va servir a la unitat de l'exèrcit britànic adjunta a l'exèrcit rus durant la Primera Guerra Mundial. El document britànic, datat el 1924, parla del certificat que descriu els serveis d'Skossyreff, expedid pel comandant Oliver Locker-Lampson, i adreçat a Joseph Noulens.² Oliver Locker-Lampson (1880-1954) va ser membre del parlament britànic (conservador) durant uns anys, i és una figura històrica digna de tota confiança. Tenia lligams estrets amb Rússia: coneixia el tsar rus Nicolau II, i fins i tot va formar part del famós complot contra Gregori Rasputin l'any 1916.³ Durant la Primera Guerra Mundial el comandant Locker-Lampson va ser el cap de l'Esquadró Blindat RNAS⁴—unitat militar britànica, la qual va ser enviada per ajudar Rússia en la seva lluita contra Alemanya—. Aquesta era la unitat militar de què formava part Borís Skossyreff, probablement com a traductor militar.

Així doncs, el servei d'Skossyreff a la unitat militar de RNAS britànica a Rússia l'any 1918 es pot considerar confirmat. El fet de formar part d'una unitat de l'exèrcit britànic, pot ser la raó per la qual Skossyreff no es troba mencionat a les fonts russes.

Després d'emigrar, la vida d'Skossyreff als anys 1920 a Europa no va ser precisament pròspera. Existeixen nombrosos informes de la policia sobre estafes amb xecs, i fins i tot un article de diari sobre una estafa relacionada amb un rellotge d'or, en els quals es fa referència a Borís Skossyreff.⁵ Aquesta podria ser, en part, la raó per la qual Skossyreff apareixia a la llista de la policia secreta holandesa com un estafador, però no explica perquè es considerava un dels "revolucionaris". És probable que als anys 1920 Skossyreff es trobés en una situació financera desesperada, com molts altres emigrants, i estava buscant algun tipus de feina. Això explica per què l'any 1924 va demanar ajuda a Locker-Lampson.

Locker-Lampson respongué expedint un certificat sobre els serveis prestats per Skossyreff a les forces aliades durant la guerra, el qual pot haver obert algunes portes i noves perspectives per a ell. A causa del passat militar d'Skossyreff i el seu bon coneixement d'idiomes, és lògic suposar que aquestes perspectives de treball per a ell possiblement inclourien algunes missions especials en el camp dels serveis secrets. Aquestes missions secretes de vegades són mencionades en connexió amb Skossyreff, i la varietat del seu suposat contingut arriba a dimensions fantàstiques (des de ser un agent secret britànic, passant per nazi alemany o espia de Stalin), però no està confirmada documentalment de cap manera.

En la meua opinió, encara que les agències especials —amb tota probabilitat, britàniques— puguin haver utilitzat els serveis d'Skossyreff en algunes ocasions, no és creïble que fos un agent secret a temps total. Si no és així és difícil explicar els problemes financers d'Skossyreff i, en particular, les estafes amb xecs, les quals el van lliurar a mans de les autoritats policiaques d'Europa. Per altra banda, els informes demostren que cada vegada que Skossyreff tenia problemes va poder sortir-se'n amb una relativa facilitat. Això es podria deure a alguna mena de suport tàcit per part d'uns individus o organitzacions amb influència, com per exemple els serveis secrets, però només són suposicions.

Sembla que Skossyreff i Locker-Lampson van estar en contacte durant la dècada dels 1920. És probable que també el vagin mantenir durant els anys 1930. Tenint en compte que Oliver Locker-Lampson era proper als cercles britànics de poder, la família reial i l'elit, sembla que les al·lusions a uns amics britànics d'alt nivell que féu Skossyreff més endavant foren basades, si més no parcialment, en la realitat.

En algunes fonts es fa referència al viatge d'Skossyreff a l'Amèrica del Sud, on suposadament va perfeccionar el seu coneixement del castellà. Als documents d'arxiu de 1932, hi apareix mencionada una companyia comercial creada per Skossyreff. L'empresa portava el nom de "Borís d'Skossyreff; import — export, representació". A la capçalera apareixia l'adreça comercial a Santa Marta, Colòmbia. En la meua opinió, amb aquest document no n'hi ha prou per concloure que Skossyreff viatgés a l'Amèrica del Sud. Al seu passaport tampoc no hi consta cap segell d'Amèrica del Sud.

Vida privada

És força important trobar l'evidència documental dels fets relacionats amb la vida privada d'Skossyreff, ja que les seves companyes sentimentals jugaren un paper significatiu en la seva biografia. Generalment es creu que el dia 21 de març de 1931, a França, Skossyreff es va casar amb la ciutadana

francesa Marie-Louise Parat (o Parat de Gassier), tot i que els serveis municipals de Aix-en-Provence o de Saint-Cannat no em van poder confirmar la celebració d'aquest matrimoni.

El casament no va impedir que Skossyreff tingués afers extramatrimonials. Als arxius britànics de l'any 1932 he trobat mencionada la companya sentimental anglesa d'Skossyreff, la Sra. Phyllis Heard (nascuda Ewart-Smith), però aparentment aquest afer, que tingué lloc a Cannes, no va durar gaire. Phyllis (o Polly) no era la dona amb qui Skossyreff estava quan va venir a Andorra.

Als voltants del mateix any Skossyreff conegué una altra dona —una americana divorciada, Florence Marmon—. Alguns testimonis l'anomenaven "la milionària americana", a causa de les seves suposades riqueses, i feien menció del seu capital privat com a la font més probable del finançament del projecte d'Skossyreff a Andorra. Això podria ser veritable fins a un cert punt. Segons la informació que vaig trobar als diaris americans de l'època sobre la Sra. Marmon, ella podia haver posseït uns mitjans econòmics substancials. Florence Marmon realment fou exesposa de Howard C. Marmon (1876-1943), propietari de Marmon Motor Car Company de Indianapolis, fabricant d'una famosa marca de cotxes americans. Tot i que feia molts anys que s'havien divorciat (probablement als voltants del 1914), Howard Marmon estava pagant una pensió generosa a la seva exesposa.

Conclusions

Heus aquí el resum dels resultats de la meva recerca de documentació sobre el passat d'Skossyreff.

Confirmats:

- La data i lloc de naixement d'Skossyreff, la seva nacionalitat;
- Servei a l'exèrcit britànic durant la Primera Guerra Mundial, connexions amb l'elit britànica;
- Constància documental de frau;
- Relació amb Florence Marmon, exesposa d'un fabricant de cotxes americà.

Descartats:

- Estudis a la universitat d'Oxford;
- Títol aristocràtic de comte d'Orange;
- Servei a la cort holandesa.

El projecte andorrà

Permeteu-me que citi tot seguit la breu línia temporal de l'aventura més brillant d'Skossyreff —la seva proclamació com a monarca d'Andorra—. La

majoria de les dates del calendari i totes les cites procedeixen del comunicat confidencial britànic preservat a l'arxiu de l'Oficina dels Afers Estrangers i de la Mancomunitat del Regne Unit. Aquest comunicat, datat el 28 de juliol de l'any 1934, estava adreçat al ministre d'afers estrangers John Simon.⁶

17 de maig de 1934:

Skossyreff "va presentar a les autoritats andorranes una declaració raonada dels seus drets al tron".

22 de maig:

Una ordre d'expulsió d'Skossyreff va ser signada pels "veguers episcopal i francès". Al comunicat consta que Skossyreff va marxar a Torredembarra, tot i que és més probable que la seva destinació fos la Seu d'Urgell.

6-7 de juliol:

Skossyreff va proposar repetidament al Consell General de les Valls el seu programa de reformes i modernització de l'economia andorrana, basat en el règim d'exempció d'impostos i promoció del turisme i dels esports. Una part del seu programa va ser la seva proclamació com a monarca, basada en l'aprovació de Jean d'Orléans, Duc de Guisa (el qual fou l'únic veritable hereu dels comtes de Foix, segons el punt de vista d'Skossyreff) (no confirmat).

8-10 de juliol:

Es creu que el Consell General de les Valls va ratificar dues vegades la decisió d'aprovar el programa d'Skossyreff i de proclamar-lo monarca (el príncep) sota el nom del Borís I d'Andorra: el 8 i el 10 de juliol, ambdues vegades quasi unànimement, amb un vot en contra sobre els 24. El 9 de juliol la monarquia fou proclamada, la Constitució reial (pel text complet, vegeu Annex) fou adoptada, i el Govern Provisional fou aprovat (no confirmat). La nova bandera andorrana fou adoptada.

12 de juliol:

Skossyreff va emetre una proclamació declarant la guerra al Bisbe d'Urgell. Aparentment aquesta va ser la reacció a la posició anti-Skossyreff que mantenia el Bisbe, segons es presentava a la premsa.

20 de juliol:

Skossyreff va ser arrestat a la Seu d'Urgell pels guàrdies civils catalans i conduït a Barcelona. La raó del seu arrest "va ser manifestada com la conseqüència de l'incompliment de l'ordre d'expulsió emesa contra ell el 8 de desembre de l'any 1933". Altres fonts mencionen que fou arrestat a Andorra i conduït a Barcelona d'acord amb La Ley de Vagos y Maleantes.⁷ Si realment va ser capturat pels guàrdies civils catalans a Andorra (o sigui, al territori estranger), hauria estat arrestat il·legalment!

23 de juliol:

Skossyreff va ser conduït a Madrid i “va ser entrevistat a la caserna central de Madrid per uns periodistes, als quals va traçar la història de la dinastia andorrana, amb referències documentals, des dels seus inicis fins al seu últim representant, el Duc de Guisa. Quan li van preguntar si ell mateix era descendent del Duc, Skossyreff, tanmateix, amb una certa vacil·lació va admetre que no, i que malgrat la seva dissertació històrica, els seus drets al tron no estaven basats en un dret històric, sinó més aviat en els principis de cavalleria i en la necessitat de protegir els habitants espanyols d’Andorra de l’explotació que patien per part de França”. Skossyreff va romandre a la presó Modelo a Madrid, i poc després va ser expulsat a Portugal.

La relació dels esdeveniments presentada en l’esmentat comunicat dels serveis secrets britànics no era del tot correcta. Tanmateix, és un dels pocs documents oficials que he pogut trobar. La documentació sobre els esdeveniments del mes de juliol de l’any 1934 és escassa. Naturalment, existeixen una quantitat considerable d’articles de la premsa europea i americana de l’època sobre el tema. Els articles de vegades posen a la nostra disposició il·lustracions fotogràfiques interessants, però pel que fa als fets, ofereixen molt poca informació, i en molts casos, són incomplets i contradictoris.

Com que la majoria de les fonts parlen de dues sessions del Consell General de les Valls—els dies 8 i 10 de juliol—en què es va ratificar la proclamació de Borís I com a monarca amb una majoria aclaparadora (23:1), jo esperava trobar alguna prova documental al llibre oficial d’actes del Consell General al Arxiu Nacional d’Andorra. Amb l’ajuda dels col·laboradors andorrans, vam examinar el llibre d’actes original, però no vam trobar cap menció d’aquella votació. Tampoc no vam trobar cap altra menció d’Skossyreff als documents oficials. A l’Arxiu andorrà no vam poder trobar ni la Constitució⁸ d’Skossyreff ni els “butlletins reials” que suposadament publicava. Només disposem de fragments dels periòdics catalans, francesos i espanyols.

També esperava trobar alguna mena de documentació a Espanya. L’arrest d’Skossyreff i el judici posterior van ser àmpliament seguits per la premsa, així que jo suposava que els documents originals dels procediments legals estaven guardats als arxius estatals de l’Estat espanyol. Imagineu-vos la meva decepció quan, després de demanar permís d’accés a aquests documents, vaig rebre la resposta del Archivo General del Ministerio del Interior i de Dirección General de la Policía y de la Guardia Civil, en la qual constava que la cerca d’aquests documents als arxius corresponents no havia donat cap resultat.

Possiblement els documents històrics o objectes relacionats amb aquells

esdeveniments de l’any 1934 encara es preserven en algunes biblioteques, col·leccions privades o cases a Andorra. Crec que seria important assegurar que aquests documents únics es possessin a l’abast del públic general i dels historiadors, i que fossin recollits en algun moment en forma d’exposició històrica.

Conclusions

Confirmats:

—Esdeveniments de maig – juliol de 1934, incloent-hi les declaracions d’Skossyreff fetes a Andorra;

—La declaració de guerra al bisbe d’Urgell feta per Skossyreff;

—Arrest d’Skossyreff i els seu trasllat a Barcelona/Madrid.

Pendents de confirmació:

—Decisions exactes preses pel Consell General de les Valls;

—Originals de la Constitució i “butlletins reials”;

—Els procediments relatius al judici d’Skossyreff.

La vida d’Skossyreff després d’Andorra

Segons els diaris, el 31 d’octubre de 1934 a Madrid Skossyreff va ser sentenciat a un any de presó. “Tot i portant la granota blava com tots els presoners espanyols, i amb el seu etern monocle a l’ull dret, Borís d’Skossyreff, ... pretendent al tron d’Andorra, preservava una gran part de la seva dignitat reial i distinció...” (*The New York Times*). Tot i així, pel fet d’haver passat ja alguns mesos a la presó, va ser expulsat d’Espanya. Tal com esmentàvem anteriorment, els papers oficials que detallaven el procés judicial d’Skossyreff no van poder ser localitzats als arxius espanyols, i probablement foren perduts durant la Guerra Civil. Després del judici Skossyreff va ser enviat a Portugal, on va passar uns mesos. Florence Marmon, que actuava com a companya i secretària d’Skossyreff en el decurs de l’aventura andorrana, va tornar als Estats Units el novembre de 1934, al bord del vaixell Exochorda. Sembla que mai més es van tornar a trobar.

Disposem d’alguns documents relatius a l’estada d’Skossyreff a Portugal, per exemple la seva carta datada el 25 de febrer de 1935, escrita en paper amb la capçalera d’un hotel de Lisboa. Aquesta carta escrita a mà en francès, amb una fotografia inclosa, estava adreçada al ministre de l’exterior dels Països Baixos i tractava de l’expedició d’un nou passaport. Segons els resultats de recerca feta pels investigadors de Portugal, Skossyreff es va quedar a la ciutat d’Olhão fins l’any 1935. Els meus col·legues portuguesos van localitzar el Passaporte de Viajante, datat el 29 d’octubre de 1935, amb el qual Skossyreff va sortir de Portugal al final de l’any 1935, per tornar amb la seva

esposa oficial a Saint-Cannat, França. Al mes de maig de 1936 van tornar a Portugal i possiblement un altre cop a Espanya, però a causa del començament de la Guerra Civil van tornar a França.

Segons la informació oficial que vaig rebre de França, el 9 de febrer Skossyreff va ser arrestat, i fou expedida l'ordre de la seva expulsió. Com que no tenia el passaport en regla, va ser enviat al camp d'internament per a estrangers Rieucros, a prop de Mende (Lozère). El 25 d'abril va rebre l'ordre d'abandonar el territori francès en el termini de 3 dies. El 7 d'octubre de 1939 fou enviat al camp de concentració Vernet (a Le Vernet, Ariège), als Pirineus francesos. El camp de concentració estava destinat als "estrangers indesitjables". En el seu llibre de memòries sobre França en temps de guerra, publicat l'any 1960 a Moscou, un metge rus, professor A. N. Rubakin, que també va ser presoner a Vernet, recorda la trobada amb Borís Skossyreff al camp de concentració.¹⁰

La informació oficialment confirmada sobre Skossyreff només arriba fins al moment de la seva estada a Vernet. No obstant això, als anys 1950 i 1960 hi van haver publicacions a la premsa portuguesa i alemanya sobre Skossyreff, les quals ens donen algunes informacions referents a la seva vida després de la guerra.

L'any 1958 l'amic portuguès d'Skossyreff, Dr. Francisco Fernandes Lopes, d'Olhão, va publicar algunes cartes,¹¹ que segons ell, havia rebut d'Skossyreff i la seva dona Marie-Louise. Les cartes estaven escrites a Boppard—una ciutat alemanya a Rhineland, a prop de Koblenz—. Segons Skossyreff i la seva dona, a l'octubre de 1942 Skossyreff va ser alliberat del camp de concentració de Vernet pels alemanys, enviat a la Unió Soviètica després de la guerra, empresonat a Sibèria, posat en llibertat al cap d'uns anys, i finalment retornat a Alemanya de l'Oest—on es va instal·lar amb la seva dona i va viure la vida tranquil·la d'un "100% petit rentier"—. Les interpretacions que fa Skossyreff de la seva pròpia biografia sovint ens enganyen: aquesta mateixa versió d'esdeveniments no està confirmada per les fonts oficials, i planteja molts dubtes. Per exemple, si Skossyreff realment va ser arrestat pels serveis de seguretat de Stalin i enviat a un dels camps de concentració soviètics a Sibèria, sembla improbable que hagués pogut tornar a Alemanya de l'Oest després de complir la seva sentència.

No obstant això, tot i que no tenim informació confirmada sobre la vida d'Skossyreff després de la guerra, sembla que fins a la seva mort a l'any 1989 va viure a Boppard, on va ser trobada la tomba (amb tota evidència) d'Skossyreff. També he trobat persones que viuen a l'Europa de l'Oest que em van dir que eren parents de Borís Skossyreff, i vaig comprovar en part aquesta versió dels fets, sota condició de mantenir secreta la seva identitat.

Conclusions

Confirmats:

- Judici a Madrid; expulsió a Portugal;
- Retorn amb l'esposa oficial a França;
- Detenció en dos camps de concentració francesos.

Pendents de confirmació:

- Servei a Bundeswehr;
- Detenció a la Unió Soviètica.

Observacions sobre el retrat d'Skossyreff

Després d'haver passat un temps considerable fent recerca i buscant proves de fets objectius sobre Borís Skossyreff, voldria dir unes paraules sobre el seu retrat psicològic. Com acostuma passar en el camp de recerca històrica, els fets de la vida d'una persona han de ser vistos en un context cultural i psicològic més ample, amb un fons d'esdeveniments històrics d'escala més gran.

Els periodistes sovint arriben a extrems a l'hora de retratar Borís Skossyreff. De vegades és representat com a misteriós i carismàtic agent à-la James Bond, i la seva missió andorrana com a part d'algun complot secret internacional. En altres casos, Skossyreff se subestima i se li assigna un paper de personatge d'òpera en l'aventura andorrana. Les dues aproximacions es poden entendre per l'absència d'informació objectiva. La veritat, com sempre, es troba en un lloc entremig.

Sens dubte, és fàcil descriure a Skossyreff com a aventurer i mentider. Tanmateix, hem de situar les seves activitats en el context de la ferotge situació històrica de la Primera Guerra Mundial, la Revolució Russa de 1917, i l'emigració. Skossyreff ho perdé tot a la Revolució, i emigrà. Ni tan sols tenia un passaport. Un jove d'uns vint anys es va trobar lluny de la seva família i de la pàtria, isolat del seu estil de vida anterior, i sense mitjans econòmics. El seu servei militar probablement representava l'única experiència laboral que tenia, així que les seves opcions per trobar feina a l'Europa de l'Oest eren molt limitades. L'únic avantatge que posseïa Skossyreff era el seu bon coneixement d'idiomes. En combinació amb la formació militar, aquesta raó suggeriria que els serveis secrets eren pràcticament l'única opció. Al mateix temps, hi havia centenars de milers d'altres russos fugits de la revolució, molts dels quals tenien l'experiència similar a la d'Skossyreff, i també buscaven feina en el mateix àmbit.

Tanmateix, Skossyreff era un jove oficial procedent d'una família noble, amb bones maneres i bona presència. Volia seguir formant part de l'alta societat, a la qual pertanyia a Rússia, però a Europa això fou, per a ell, problemàtic.

En tot cas, però, Skossyreff era definitivament atractiu per a les dones i fins i tot carismàtic. Sabem que va tenir històries d'amor amb dones riques de classe alta. També és possible que en aquestes relacions, Skossyreff sentia que no estava en igualtat de condicions, i patia un complex d'inferioritat profundament arrelat. Des del punt de vista psicològic, això ofereix l'explicació de les mentides d'Skossyreff sobre si mateix. És obvi que barrejava les fantasies amb els fets reals, i probablement en un moment donat fins i tot va començar a creure les seves pròpies paraules sobre les connexions amb la reialesa europea.

La pretensió d'Skossyreff de viure la vida d'una persona pertanyent a l'alta societat, en absència d'uns mitjans financers reals, només podia resultar en una dependència econòmica de les seves companyes sentimentals, o portar a la criminalitat ocasional com per exemple frau amb xecs. Sabem que Skossyreff va intentar trobar una feina digna a través del seu amic britànic i membre del parlament Oliver Locker-Lampson. Si va treballar per als serveis secrets, les seves missions amb tota probabilitat eren poc freqüents, i la seva posició financera mai no va ser estable. Aquesta inestabilitat probablement explica el perquè del seu matrimoni: sabem que la seva esposa gaudia d'una còmoda situació financera i tenia uns quants anys més que Skossyreff.

Molts altres homes haurien viscut una vida tranquil·la i poc pretensiosa en una situació semblant. Tanmateix, Skossyreff definitivament era una persona que no podia reconciliar-se amb el seu destí. Busca la possibilitat de restablir la seva posició en el món. La seva insatisfacció amb la posició dependent en la qual es trobava probablement va desembocar en la cerca activa de les noves possibilitats, i finalment va bastir el camí per a la seva estratègia andorrana.

Skossyreff resideix a la Riviera francesa, i coneix bé Mònaco. Quan arriba a conèixer Andorra, desenvolupa un pla de la seva transformació a un paradís fiscal benestant semblant a Mònaco. Estudia la història d'Andorra i s'assabenta de la situació de controvèrsia relativa als drets de copríncep francès a Andorra i els realistes a França (Jean III, duc de Guisa), i aprofita l'oportunitat que ha trobat. Pot semblar una aventura poc comuna des del punt de vista d'avui en dia, però hem de recordar el context històric: els canvis polítics estaven ocorrent pertot Europa des de Rússia fins a Catalunya, i res no semblava impossible —fins i tot el pla polític més arriscat podia tenir èxit.

Un altre aspecte psicològic dels qual hem de prendre nota és l'origen d'Skossyreff com a exoficial de la Rússia tsarista. Probablement el va marcar

profundament l'execució brutal de la família reial russa (per cert, seguida pel fet que l'any 1931 el rei Alfons XIII ha d'abandonar Espanya). Milers d'oficials russos estaven preparats per lluitar per la restauració dels Romanov a Rússia, però als anys 1930 ja s'havia perdut tota l'esperança. Mentre la restauració de la monarquia a Rússia era impossible, una nova dinastia "russa" al mig d'Europa podia ser vista com una alternativa atractiva per a molts russos. Aquells russos podrien contribuir al seu desenvolupament tant amb diners com amb coneixement.

Finalment, Skossyreff va fer realitat el seu pla. Encara que el regnat d'Skossyreff va durar molt poc, sembla que havia estat legítim —ja que va ser destruït per la intervenció d'una força externa (espanyola)—. La declaració de guerra d'Skossyreff al bisbe d'Urgell en resposta a les paraules "insultants" del Bisbe necessita una recerca més detallada basada en els documents. Indiscutiblement era un gest poc pragmàtic i fins i tot romàntic d'Skossyreff i no pas un gest d'estafador deshonest.

L'episodi d'Skossyreff sovint és ignorat a la història d'Andorra. Probablement va haver-hi raons polítiques i psicològiques. Tanmateix és important desfer-se dels tabús. La monarquia d'Skossyreff no va ser un incident sense rastre. Per exemple, va deixar la primera Constitució d'Andorra, la qual donava igualtat de drets als seus habitants. Les idees del desenvolupament d'Andorra, basat en l'economia lliure d'impostos i promoció de turisme, també van ser previstes per Skossyreff molts anys abans que es possessin en pràctica. De totes maneres, és sabut que el Consell General va votar i aprovar el pla d'Skossyreff dues vegades —quasi unànimement—. Crec que Borís Skossyreff era sincer en els seus intents d'introduir millores a Andorra, i en el seu afecte per al poble andorrà.

Pot haver-hi interpretacions i avaluacions diferents d'aquesta persona. La meua pròpia recerca només representa una petita part d'informació històrica que pot ser recollida, però el meu objectiu és iniciar un treball més extens. Les opinions diferents sobre Skossyreff sempre haurien de ser basades en fets, i hem de tenir accés als documents. A les meves entrevistes recents amb la premsa andorrana vaig proposar la idea de l'acumulació de la documentació d'Skossyreff en una exposició o museu. La seva història és tan única que provocarà molt interès entre els habitants d'Andorra i els visitants. Esperem que una descripció objectiva de l'episodi d'Skossyreff aparegui en el futur.

ANNEX

Constitució monàrquica andorrana de Borís I (1934)

Principat d'Andorra

El govern provisional al poble andorrà:

Sa Molt Serena Altesa Borís I, príncep de les Valls d'Andorra, lloctinent de Sa Majestat el rei de França, defensor de la Fe, ha pres d'acord amb nosaltres la disposició següent:

Article únic: Fer públic a l'Assemblea el projecte de la Constitució del Principat i dels decrets-lleis que seran presentats per a l'aprovació del Molt Il·lustre Consell General de les Valls d'Andorra, en la seva primera sessió constituïent.

CONSTITUCIÓ DE L'ESTAT LLIURE D'ANDORRA.

Art. 1. El Consell General es transforma en Parlament.

Art. 2. Sa Altesa el príncep presentarà el govern al Parlament.

Art. 3. El govern serà compost de tres ministres.

Art. 4. Sa Altesa el príncep s'encarregarà de la formació de l'exèrcit nacional i de la representació del Principat a l'estranger.

Art. 5. Sa Altesa el príncep serà delegat permanent d'Andorra a la Societat de Nacions.

Art. 6. La importància de les carteres ministerials del Principat, tindran el següent ordre:

A) Presidència i Justícia.

B) Hisenda (Política, Instrucció Pública, Cultura i Higiene).

Art. 7. Els ministres seran escollits fora del Parlament i els diputats no podran, sense decret especial i extraordinari firmat per Sa Altesa el príncep, exercir càrrecs en el govern.

Art. 8. El president del consell de ministres, ministre de Justícia del Principat, serà andorrà.

Art. 9. Els ministres d'Hisenda i de l'Interior podran ser estrangers.

Art. 10. El govern serà responsable davant el Parlament, el qual, mitjançant votació, podrà retirar-li la seva confiança.

Art. 11. El Parlament del Principat necessitarà com a mínim quinze vots per destituir el govern.

Art. 12. Una vegada destituït el consell de ministres del Principat, Sa Altesa el príncep formarà un altre govern.

Art. 13. Els ministres presentaran al Parlament els projectes de Llei.

Art. 14. Les lleis seran aprovades o refusades pel Parlament.

Art. 15. Després de la deguda aprovació dels projectes de llei, correspondrà a Sa Altesa el príncep el dret absolut de promulgació de la llei.

Art. 16. El veto de Sa Altesa el príncep tindrà per efecte la modificació de la llei del govern del Principat.

Art. 17. El projecte de llei modificat en el sentit de l'article 16 de la present refusat pel Parlament:

A) Donarà lloc al vot de confiança del govern.

B) Deixarà a Sa Altesa el príncep el dret de dissoldre el Parlament.

PROJECTE DE DECRET-LLEI

Primer. La llibertat política i religiosa és absoluta.

Segon. De conformitat amb l'article sisè del decret signat per Sa Altesa el príncep, queden amnistiats tots els delinqüents socials.

Tercer. Es declara il·legal la prohibició de periòdics i com a conseqüència es poden imprimir o entrar lliurement al Principat, i sense cap mena de censura, periòdics i impresos de tota mena.

Quart. Es declara il·legal tota expropiació de béns.

Cinquè. Els andorrans no podran ser expulsats del Principat.

Sisè. Les expulsions d'estrangers no podran ser decretades sense condemna prèvia i efectiva a presó.

Setè. El ministre de Justícia elaborarà un projecte de llei sobre la reorganització de Justícia.

NB: Aquest text es troba a Internet, a la pàgina web catalana <http://ca.wikisource.org>, però no va ser verificat per cap font arxivística.

1 Dr. Kaffka és doctor en ciències polítiques per l'Acadèmia de Ciències de Rússia, i és membre de la Unió de Periodistes de la Federació Russa. Ha contribuït amb aquest article a *Papers de recerca històrica*. Originalment l'article va ser escrit en anglès.

2 Joseph Noulens (1864-1944) fou un polític francès, ambaixador de França a Rússia l'any 1917.

3 Locker-Lampson va testificar, l'any 1934, al judici de Yousupoff/MGM a Londres: "Jo no tan sols coneixia Rasputin personalment, sinó que [...] de fet vaig ser convidat a assassinar Rasputin".

4 La Royal Naval Air Service o RNAS va ser el braç aeri de la marina reial britànica fins al final de la Primera Guerra Mundial.

5 Het Vaderland, 16.08.1923.

6 John Allsebrook Simon, primer vescomte Simon (1873 – 1954), polític i estadista

britànic, secretari d'Afers Estrangers els anys 1931-1935.

7 La Ley de Vagos y Maleantes fue una ley del código penal español de 4 de agosto de 1933, referente al tratamiento de vagabundos, nómadas, proxenetas. (*Nota del traductor*: Al text original, aquesta nota apareix escrita en castellà.)

8 El text de la Constitució, el qual es troba a l'annex, es pot consultar a Internet, però no va ser comprovat per les fonts dels arxius.

9 "Andorran Pretender Fights Internment", *The New York Times*, November 1, 1934.

10 A. Rubakin (Moscou, 1960): Рубакин

А. В водовороте событий. Воспоминания о пребывании во Франции в 1939-1943 гг. М., Изд-во социально-экономической литературы 1960 г. 270 стр.

11 *Diário de Lisboa*, 16.06.1958.

The Russian King of Andorra: Fantasies and Facts

by Dr. Alexander KAFFKA (Moscow, Russia)

E-mail: alexander.kaffka@gmail.com

PREFACE

The story of Boris Skossyreff, who was proclaimed as monarch of Andorra in 1934, sounds like a romantic adventure. However, little has been done so far to distinguish between the fiction and the reality. The purpose of this article is to draw a clear line between the proved facts and assumptions. While this is not an effort of a comprehensive biographical study of life of Boris Skossyreff, the author hopes that the article (based on archival research done in several countries - Andorra, France, Germany, Great Britain, Netherlands, Spain, Russia, USA) will help to establish the confirmed information, and to outline the lacunae, which will require more research in the future.

1. BORIS SKOSSYREFF BEFORE THE ANDORRAN ADVENTURE

Boris Skossyreff's past is surrounded by legends, many of which he initiated himself. They were a part of his "PR campaign", which was, in fact, quite successful. He often spoke about close ties with the Russian and European royals, which was one of reasons of his royalist pretensions. For instance, he mentioned his youth friendship with Prince of Wales. In his press interviews, Boris told he spent his early years in the two of Europe's most elitist educational institutions: Lycee Louis Le Grand in Paris (the oldest and most prestigious boarding school in France, attended by several French presidents), and the Oxford University's Magdalen College. Indeed, study in those institutions could have explained Skossyreff's high-society connections.

However, with the kind help of the archivists from the Oxford University we have established Skossyreff never was a student there. The lyceum in Paris neither confirmed him being a pupil of the Louis Le Grand. Which educational institutions he actually attended remains unknown, though Skossyreff's excellent command of European languages and his gentleman's manners are testified by contemporaries. The Skossyreff surname is not in the list of Russian top aristocratic families, but it is probable he was from a petite noblesse family, as he served during WWI as an officer.

Another fact I wanted to check about Boris Skossyreff was his alleged service to the Netherlands royal court. When in 1930-s Skossyreff was in Catalonia and Andorra, he called himself "Count of Orange", telling this title was granted to him by Queen Wilhelmina of Netherlands for his service to her court. First of all, this title appeared false, because using the name "Orange" (Oranje in Dutch) in a title is a privilege only of the royal family, so it could not be given to any other person. After research at the archive of the Royal House this information was confirmed: according to official records, Skossyreff never served

at the royal court. Thus, another inaccuracy about Boris Skossyreff was revealed.

More than that, the research in Netherlands revealed quite the contrary information. Not only he did not serve to the Dutch Queen, but in 1924 Skossyreff appeared in the list of "prominent foreign revolutionaries" (vooraanstaande buitenlandse revolutionairen), prepared by the Netherlands' Central Intelligence Service (Centrale Inlichtingendienst). Skossyreff was called "international swindler" in that document.

It is true, however, that Skossyreff indeed possessed a Dutch citizenship. Among the most interesting documents found in Holland is his original passport № 85154, issued in 1923 by the Consulate of the Netherlands in Dijon, France. The passport helps to confirm Skossyreff's date and place of birth: January 12, 1896, Wilna (now Vilnius, Lithuania, but previously a part of the Russian Empire). It also shows his alleged title of a baron: "Monsieur le Baron Boris de Skossyreff". Skossyreff's birthplace at the outskirts of Russian Empire proves that his family could be from provincial nobility. However, a baron was quite a rare title in Russia, and probably was false.

The passport has a signature and a photograph of Boris Skossyreff - the earliest one that is known. On the photo we see a good-looking young man, wearing a trendy bow-tie, a checked kepi, and his typical monocle - a feature always present on his later photographs. The passport also mentions Skossyreff's profession as "journalist".

The Dutch passport of Skossyreff is also a source of factology regarding his travels, because of several entry stamps, including those by Spanish and Andorran authorities.

Among other documents found in Holland is Skossyreff's visiting card. It reads "Kapt. B. v. Skossyreff, den Haag". This testifies about his Russian military rank of captain, but hardly can be considered as a documental proof. In the Russian archives I was unable to find any evidence about Skossyreff. This may be due to the fact that significant part of Russian tsarist documentation (before 1917) did not survive during the revolutionary years.

In this regard, the British part of archive investigation was quite fruitful. With the help from the archivists of Foreign and Commonwealth Office of United Kingdom I was able to establish that Skossyreff served at the British army unit attached to the Russian army during World War I. The British document dated 1924 tells about a certificate about Skossyreff's services, issued by Commander Oliver Locker-Lampson, and addressed to Joseph Noulens.

Oliver Locker-Lampson (1880-1954) was a member of British parliament (conservative) for several years, and a trustworthy historical figure. He had close ties with Russia: he was acquainted with Russian tsar Nicholas II, and was even involved in the famous plot against Grigory Rasputin in 1916. During the WWI Commander Locker-Lampson was the head of RNAS Armou-

red Squadron—a British military unit, which was sent to help Russia in the fight against Germany. That was the armed unit to which Boris Skossyreff was attached, probably in the capacity of a military translator.

Thus, Skossyreff's service in the British RNAS armoured unit in Russia in 1918 may be considered proved. As he was actually attached to the British army unit, it may explain the absence of Skossyreff's records in the Russian sources. After his emigration, Skossyreff's life in 1920-s in Europe was not full of prosperity. There exist numerous police reports about cheque fraud and even a newspaper article about a swindle of gold watch, related to Boris Skossyreff. This may be partially the reason why Skossyreff appeared on the Dutch intelligence list as a swindler, but does not explain why he was considered one of "revolutionaries". It is probable that in the 1920-s Skossyreff found himself in a desperate financial situation, as many other émigrés, and was seeking for some kind of employment. That explains why in 1924 he turned to Locker-Lampson for support.

Locker-Lampson responded by issuing his certificate about Skossyreff's services to the allied forces during the war, which might have opened some doors and new perspectives for him. Because of Skossyreff's military background and good command of foreign languages, it is logical to presume that such job perspectives for him could possibly include some special missions in the intelligence sphere. These secret missions are sometimes mentioned in connection to Skossyreff, and vary in quite a fantastic range (from being a British secret agent to German Nazi, or to a Stalin's spy), but this is not confirmed documentarily in any way.

In my opinion, while the special agencies—most probably, the British ones—could have used Skossyreff's services occasionally, it is not plausible that he was a full-size secret agent. Otherwise it's hard to explain Skossyreff's financial hardships and, especially, the swindles such as cheque fraud, which brought him into the hands of police authorities in Europe. On the other hand, the records show that every time Skossyreff got in trouble he managed to get away with relative ease. This could be due to some undercover support from influential individuals or organization, such as intelligence service, but this is only a guess.

It appears that Skossyreff and Locker-Lampson remained in touch throughout 1920-s. It is quite probable they preserved their contact during the 1930-s as well. As Oliver Locker-Lampson indeed was close to the British ruling circles, the royals, and elite, it appears that Skossyreff's later assertions about his high-level British friends were not completely groundless.

In some sources there are referrals to Skossyreff's travel to South America, where he allegedly mastered his Spanish language. In the archival documents of 1932 I found a mention of a trade company organized by Skossyreff. The company was called "Boris de Skossyreff; import—export, representation".

The letterhead mentioned company's address in Santa Marta, Colombia. In my opinion, this document is not enough to prove that Skossyreff in fact travelled to South America. His passport does not bear any South American marks either.

Private life

It is rather important to prove the facts related to Skossyreff's private life, because his female partners played a significant role in his biography. It is generally believed that on March 21, 1931, in France Skossyreff married Frenchwoman Marie-Louise Parat (or Parat de Gassier), though I could not receive a marriage confirmation from the municipalities of Aix-en-Provence or Saint-Cannat.

The marriage did not preclude Skossyreff from extramarital affairs. In the British archive files of 1932 I have found notice about Skossyreff's English girlfriend, Mrs. Phyllis Heard (nee Ewart-Smith), but apparently this affair in Cannes did not last long. Phyllis (or Polly) was not the woman who remained with Skossyreff during the Andorran adventure.

About the same year Skossyreff met another woman— an American divorcée Florence Marmon. Some accounts called her "American millionairess", because of her alleged wealth, and pointed at her private capital as the most probable source of financing for the Skossyreff's project in Andorra. That may be true to some extent. According to the information about Mrs. Marmon, which I found in the American newspapers of the period, she might have possessed substantial financial means. Florence Marmon indeed was the former wife of Howard C. Marmon (1876-1943), owner of Marmon Motor Car Company of Indianapolis, manufacturer of well-known American cars. Though they divorced many years ago—probably around 1914, Howard Marmon was paying a generous allowance to his former wife.

Conclusions:

Below I have summarized the results of research into documentation about the Skossyreff's past.

Confirmed:

- Skossyreff's date and place of birth, nationality;
- Service during WWI in the British armed unit, connections in the British elite;
- Criminal records of fraud;
- Relationship with Florence Marmon, former wife of a U.S.A. car manufacturer.

Denied:

- Education at Oxford University;
- Aristocratic title of count of Orange;
- Services to the Dutch court.

2. THE ANDORRA PROJECT

Let me quote below a brief timeline of Skosyreff's brightest adventure – proclamation as Andorran monarch. The majority of calendar dates and all quotations are taken from a British confidential despatch preserved in the archive of Foreign and Commonwealth Office of UK. This despatch dated July 28, 1934, was addressed to foreign minister John Simon .

May 17, 1934: Skosyreff "presented to the Andorran authorities a reasoned statement of his claim to the throne".

May 22: An order of expulsion of Skosyreff was signed "by Spanish episcopal and French vegueres ". The despatch says Skosyreff left for Torredembarra, but more probably for La Seu d'Urgell.

July 6-7: Skosyreff repeatedly proposed to Consell General de les Valls his program of reforms and modernization for Andorran economy, based on tax-free regime and promotion of tourism and sports. A part of his programme was installation of himself as a monarch, based on alleged approval from Jean d'Orléans, Duke of Guise (who was the only true inheritor of the Counts of Foix, according to Skosyreff's view) (unconfirmed).

July 8-10: It is believed that Consell General de les Valls twice ratified the decision to approve Skosyreff's program and to proclaim him as monarch (el príncep) under the name of Boris I of Andorra: on 8th and 10th of July, both times almost unanimously with a single dissenting voice out of 24. On 9th of July the monarchy was proclaimed, the royal Constitution (see Annex for full text) was adopted, and Provisional Government was approved (unconfirmed). The new Andorran flag was adopted.

July 12: Skosyreff issued a proclamation declaring war on the Bishop of Urgell. Apparently this was a reaction to Bishop's anti-Skosyreff position presented in the press.

July 20: Skosyreff was arrested at La Seu d'Urgell by Catalan civil guards and transported to Barcelona. The reason of his arrest "was stated to be the breach of an order of expulsion, which had been pronounced against him on 8th December, 1933". Other sources mention he was arrested in Andorra and taken to Barcelona in accordance with La Ley de Vagos y Maleantes. If he indeed was captured by Catalan civil guards in Andorra (i.e. on foreign territory), it makes his arrest illegitimate!

July 23: Skosyreff was transported to Madrid and "was interviewed at the central police station at Madrid by a number of journalists, to whom he traced the history of the Andorran dynasty, with documentary reference, from the earliest times to its termination with the Duke of Guise. Asked whether he himself descended from the Duke, Skosyreff, however, admitted with some hesitation that he did not, and that, in spite of his historical exposition, his claim to the throne was based not on historic rights, but rather on the "principles of chivalry" and on the need of protecting the Spanish inhabitants of Andorra from

exploitation for the benefit of France". Skosyreff was kept in Modelo prison in Madrid and after some time expelled to Portugal.

The account of events, presented in the above-quoted British intelligence dispatch, had some inaccuracies. However, it is one of the few official documents, which I could find. The overall documentation of the July 1934 events is disappointingly scarce. Naturally, there exist considerable amount of newspaper articles from the European and American press of the period. The articles sometimes provide interesting photographic illustrations, but in terms of factual information they are not especially informative, and in some cases incomplete and contradictory.

As most of sources tell about two sessions of Consell General de les Valls – on July 8 and 10– both of which ratified the proclamation of Boris I as monarch with an overwhelming majority (23:1), I expected to find some documental proof in the in the official book of records of Consell General in the Andorran National Archive. With the help of Andorran colleagues, we examined the original book of records, but have found no mentions of that voting. Neither we found any other mentions about Skosyreff in the official records. In the Andorran archive we could neither find the Skosyreff's Constitution or "royal bulletins" which he was believed to publish. Only clippings from Catalan, French, Spanish newspapers about Skosyreff are available.

I was also hoping to find some documentation in Spain. The Skosyreff arrest and subsequent trial were widely covered in the press, so I believed the original records of the legal proceedings were kept in the Spanish state archives. To my disappointment, in response to my inquiries about access to the documents I received official response from Archivo General del Ministerio del Interior and from Direccion General de la Policia y de la Guardia Civil, stating the archival searches in those archives brought negative results.

Perhaps historic documents or artefacts related to those events of 1934 are still preserved in some libraries, private collections, or homes in Andorra. I believe it would important to make those unique documents known to general public and historians, and possibly assemble them at some point in the form of a historic exposition.

Conclusions:

Confirmed:

- Events in May-July 1934, including Skosyreff's presentations in Andorra;
- Skosyreff's declaration of war upon Bishop of Urgel;
- Arrest of Skosyreff and transfer to Barcelona/Madrid.

Pending:

- Actual decisions of Consell General de les Valls;
- Originals of Constitution and royal bulletins;
- Proceedings of the Skosyreff trial.

3. SKOSSYREFF'S LIFE AFTER ANDORRA

According to the newspaper accounts, on October 31 1934 in Madrid Skossyreff was sentenced to one year. "Although wearing the blue overalls issued to all Spanish prisoners, and with his ever-present monocle in his right eye, Boris de Skossyreff, ... pretender to the throne of Andorra, preserved much of his royal dignity and air of distinction..." (The New York Times). However, because he already spent several months in jail, he was expelled from Spain. As I mentioned above, the official papers with detail of Skossyreff trial were not found in the Spanish archives, and probably were lost during the Civil War. After the trial Skossyreff was sent to Portugal, where he spent several months. Florence Marmon, who acted as a partner and secretary of Skossyreff during the Andorra adventure, returned to USA in November 1934, on board of liner "Exochorda". Apparently, they have never met again.

Some documents are available regarding Skossyreff's stay in Portugal, for instance his letter of February 25 1935, written on stationery of a Lisbon's hotel. This hand-written letter in French, with a photograph attached to it, was addressed to the minister of foreign affairs of Netherlands regarding issue of a new passport. According to the research done by colleagues in Portugal, Skossyreff stayed in the town of Olhão until 1935. The Portuguese colleagues found the Passaporte de Viajante dated October 29 1935, which permitted Skossyreff to leave Portugal in the end of 1935, when he went to his official wife in Saint-Cannat, France. In May 1936 they returned to Portugal and possibly to Spain again, but because of the outbreak of Civil War they came back to France.

According to official information I received from France, on February 9 Skossyreff was arrested, and an order was issued for his expulsion. However, because he did not have proper passport, he was sent to the Rieucros internment camp for foreigners near Mende (Lozère). On April 25 he received an order to leave the French territory within 3 days. On October 7 1939 he was sent to the Vernet concentration camp (in Le Vernet, Ariège) in the French Pyrenees. The concentration camp was used for keeping "undesirable foreigners". In his book of memoirs about the wartime France published in 1960 in Moscow, a Russian doctor professor A.N.Rubakin, who was also prisoner at Vernet, recalls his meeting with Boris Skossyreff at the camp .

Officially confirmed information about Skossyreff terminates at the time of his stay at Vernet. However, in 1950-s and 1960-s there were newspaper publications in Portugal and Germany regarding Skossyreff, which shed some light on his life after the war.

In 1958 Skossyreff's Portuguese friend Dr. Francisco Fernandes Lopes from Olhão published some letters , which he said he received from Skossyreff and his wife Marie-Louise. The letters were from Boppard – a German town in Rhineland, near Koblenz. According to Skossyreff and his wife, in October 1942

Skossyreff was released from the Vernet camp by the Germans, sent to Soviet Union after the war, imprisoned in Siberia, released after several years, and finally returned to West Germany – where he settled with his wife and led a quiet life of a "100% petit rentier". Skossyreff's own interpretations of his biography are often misleading: this particular version of events is not confirmed from official sources, and raises many doubts. For example, if Skossyreff indeed was arrested by Stalin's security service and sent to one of the Soviet camps in Siberia, it seems improbable that he was able to return to West Germany after serving his sentence.

Nevertheless, while we do not have confirmed information about Skossyreff's activities after the war, it seems that until his death in 1989 he lived in Boppard, where Skossyreff's (apparently) grave was found. I have also found people living in Western Europe, who told me they are relatives of Boris Skossyreff, and partly confirmed this version of events, on condition of keeping privacy.

Conclusions:

Confirmed:

- Trial in Madrid; expulsion to Portugal;
- Return to official wife in France;
- Detention in two French concentration camps.

Pending:

- Service for Bundeswehr;
- Detention in Soviet Union.

4. REMARKS ON THE PORTRAIT OF SKOSSYREFF

After spending considerable time researching and proving objective facts about Boris Skossyreff, I wanted to say a few words about his psychological portrait. As always in historic research, the facts of an individual life should be seen in a broader cultural and psychological context, and against the background of large-scale historic events.

Journalists often run to extremes when depicting Boris Skossyreff. He is sometimes represented as a mysterious and charismatic agent à-la James Bond, and his Andorran mission being is a part of some secret international plot. Alternatively, Skossyreff is underestimated as an operetta character in the Andorran adventure. Both approaches are understandable, in the absence of objective information. The truth, as always, lies somewhere in-between.

Indeed, it is easy to depict Skossyreff as an adventurer and liar. However, we should place his activities in the context of fierce historical situation of WWI, Russian revolution of 1917, and emigration. Skossyreff lost everything in the revolution and emigrated. He did not even have a passport. A young man in his early twenties found himself away from his family and home country, cut off from his environment, with no financial means. His military service was pro-

bably the only work experience he had, so his options for finding a job in Western Europe were very limited. The only advantage, which Skossyreff possessed, was good command of foreign languages. Combined with a military training, it suggested that the intelligence service was almost the only choice. At the same time there were hundreds of thousands of other Russians who fled from the revolution, many of whom had a similar background as Skossyreff, who were also seeking employment at the same market.

At the same time, Skossyreff was a good-mannered and good-looking young officer from a noble family. He wanted to remain with "high society", to which he belonged in Russia, but this was problematic for him in Europe. Nevertheless, Skossyreff was obviously attractive to women and even charismatic. We know about his affairs with rich upper-class women. It is also possible to imagine that in these relationships Skossyreff was feeling he was not equal, and suffered from a deeply rooted inferiority complex. From a psychological viewpoint, it explains Skossyreff's lies about himself. Obviously he mixed fantasies with facts, and probably at some point even started to believe in his own words about royal connections all over Europe.

Skossyreff's pretension to lead a life of a high-society person, with no real material means, could only result in his financial dependence on his female partners, or lead to his occasional criminal deeds such as cheque fraud. As we know Skossyreff tried to find proper employment through his British friend and Member of Parliament Oliver Locker-Lampson. If he was employed by special agency, his missions were probably infrequent, and his financial position was never stable. This instability probably was the reason of his marriage: as we know, his wife was well-off and considerably older than Skossyreff.

Many other men would have led a quiet unpretentious life in such a situation. However, Skossyreff was obviously a type who could not reconcile himself to his fate. He seeks a possibility to regain his position in the world. Dissatisfaction of his dependent position probably resulted in active search for new possibilities, and eventually led to his Andorran plan.

Skossyreff resides in French Riviera, and knows well Monaco. When he learns about Andorra, he develops his plan to transform it into a flourishing tax heaven like Monaco. He studies the history of Andorra and learns about the controversial situation with the French co-prince's rights in Andorra, the royalists in France (Jean III, Duke of Guise), and seizes the opportunity, which he finds. It may be seen very adventurous from a modern standpoint, but we should remember the historical context: political changes were happening all over Europe from Russia to Catalonia, and nothing seemed impossible – even the most risky political plan could succeed.

Another psychological aspect, which should be noted, is Skossyreff's origin of former tsarist officer. He probably suffered from brutal execution of the Russian royal family (by the way, in 1931 followed the departure of king Alfonso XIII from Spain). Thousands of Russian officers were ready to fight for restoration of the Romanovs in Russia, but in the 1930-s it was already hopeless. While monarchy in Russia was impossible, a new "Russian" dynasty in the middle of Europe could be seen as an attractive alternative for many Russians. Those Russians could contribute both finances and knowledge into its development.

Finally, Skossyreff managed to realize his plan. Though Skossyreff's reign was very brief, it appears to be legitimate – as his rule was overthrown by the intervention of an external (Spanish) force. Skossyreff's declaration of war upon the Bishop of Urgel in response to Bishop's "insulting" words needs further research based on documents. However, that was obviously quite an unpragmatic and even romantic gesture of Skossyreff - not a gesture of a dishonest swindler.

Often the Skossyreff episode is ignored in the history of Andorra. Probably there were political and psychological reasons for that. It is important, however, that we must not have taboos. The Skossyreff's monarchy was not an incident, which passed without any trace. For example, it has left the first Andorra's Constitution, which granted equal liberal rights to the people. The ideas of Andorra's development, based on tax-free economy and promotion of tourism, were also foreseen by Skossyreff many years before they were actually implemented. After all, Consell General is known to have voted and approved Skossyreff's plan twice – almost unanimously. I believe Boris Skossyreff was sincere in his attempts to introduce improvements in Andorra, and in his affection towards Andorran people.

There may be different approaches to this person, and different evaluations. My own research is only a small piece of historical information, which can be collected, but my aim is to initiate a bigger work. The different opinions about Skossyreff should always be founded on facts, and people must have access to documents. In my recent interviews in Andorran press I proposed the idea of accumulation of Skossyreff's documentation and artefacts under the roof of an exhibition or museum. His story is so unique that it will raise much interest among people in Andorra and its visitors. Hopefully, an objective account of Skossyreff episode will follow in the future.

© Alexander KAFFKA, 2008